3. Первомайський О.О. Юридична особа публічного права: проблеми визначення поняття. *Приватне право і підприємництво*. 2013. № 12. С. 88–92.
4. Посикалюк О.О. До питання про поняття юридичної особи публічного права. *Університетські наукові записки*. 2015. № 1 (53). С. 46–59.
5. Про систему центральних органів виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17> (дата звернення: 01.08.2019).
6. Юркевич Ю. До розмежування статусу юридичних осіб (їх об'єднань) публічного та приватного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 1. С. 46–50.
7. Кучеренко І.М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права : монографія. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. 328 с.
8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 01.08.2019).
9. Первомайський О.О. Деякі питання цивільно-правової відповідальності територіальних публічно-правових утворень. *Приватне право і підприємництво*. 2009. Вип. 8. С. 49–51.
10. Примак В.Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 432 с.
11. Левандовські К.М. Поняття субсидіарної відповідальності та її правова природа. *Вісник Одеського національного університету*. 2009. Вип. 1 «Правознавство». Т. 14. С. 36–41.
12. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України. Київ : Істина, 2011. 808 с.
13. Бейцун І.В. Об'єднання юридичних осіб в цивільному праві: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2006. 18 с.
14. Блащук Т.В. Особливості участі юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах. *Приватне право і підприємництво*. 2009. № 8. С. 51–56.
15. Довгерт А. Кодифікація приватного (цивільного) права України / за ред. проф. А. Довгерта. Київ : Український центр правничих студій, 2000. 336 с.
16. Борисова В.И. К проблеме правосубъектности юридического лица. *Проблеми законності*. 2000. Вип. 43. С. 32–37.
17. Каленчук А.М. Особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану органами державної влади у сфері нормотворчої діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2015. № 14. Т. 2. С. 50–52.

УДК 347.77.(007:004.738.5)

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-1.17>

СПАСОВА К.І.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНЛАЙНОВИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Невід'ємною частиною життя практично кожного є соціальні мережі. Вікове різноманіття користувачів інтернету просто неймовірне, починаючи з дітей дошкільного віку до пенсіонерів. Винайдення інтернету та меседжерів є значним «проривом» в історії людства, який значно розширив можливості та сприяв до інтеграції. Дані соціологічних досліджень свідчать, що саме за допомогою інтернету та соціальних мереж поширюється значна частина інформації і саме такий спосіб обміну та отримання інформації на сьогодні практично витіснив живе спілкування. Наразі теорія соціальних мереж знаходиться у активній фазі дослідження, однак зовсім не зачіпаються її цивілістичні аспекти. Цим і зумовлена необхідність визначення правової природи соціальних мереж у системі соціальних, правових та комунікаційних зв'язків.

© СПАСОВА К.І. – асистент кафедри цивільного права (Національний університет «Одеська юридична академія»)

У статті досліджуються проблеми правового забезпечення функціонування онлайн-соціальних мереж та теоретичні цивільно-правові аспекти, пов'язані з правовим регулюванням відносин, що виникають в онлайн-соціальних мережах. На підставі аналізу особливостей зазначеного правового інституту визначено поняття «онлайн-соціальні мережі» та співвіднесено з іншими терміно-поняттями «соціальна мережа» та «служба соціальних мереж».

Також у статті звернуто увагу на існування низки труднощів щодо визначення характеру, типу та обсягу нормативного масиву, що стосується впорядкування відносин у онлайн-соціальних мережах. Запропоновано створити нормативно-правовий акт, який би закріпив основні принципи щодо політики соціальних мереж, дотримання яких могли б вимагати користувачі. Визначено основні ризики, які можуть виникнути в онлайн-соціальних мережах шляхом формування декількох категорій.

Ключові слова: онлайн-соціальні мережі, соціальні мережі, служба соціальних мереж, інтернет, цивільне право, приватне право.

Today social networks are an integral part of almost everyone's life. The age-old diversity of Internet users is simply incredible, from preschoolers to seniors. The invention of the Internet and messengers is a major "breakthrough" in the history of mankind, which has greatly expanded opportunities and contributed to integration. Polls show that it is through the Internet and social networks that much of the information is disseminated, and this is the way in which information is exchanged and retrieved today that virtually displaced live communication. At present, social network theory is in the active phase of research, but its civilistic aspects are not affected at all. This is due to the need to determine the legal nature of social networks in the system of social, legal and communication links.

The article explores the problems of legal support for the functioning of online social networks and the theoretical civil legal aspects related to the legal regulation of relationships that occur in online social networks. Based on the analysis of the features of the said legal institute, the concept of "online social networks" is defined and correlated with other terms "social network" and "social networking service".

The article also draws attention to the existence of a number of difficulties in determining the nature, type and extent of the normative array relating to streamlining relationships in online social networks. It is proposed to create a legal act that would set out the basic principles of social networking policies that users might require. The main risks that can arise in online social networks by forming several categories are identified.

Key words: online social networks, social networks, social networking service, internet, civil law, private law.

Вступ. Невід'ємною частиною життя практично кожного є соціальні мережі. Вікове різноманіття користувачів інтернету просто неймовірне, починаючи з дітей дошкільного віку до пенсіонерів. Винайдення інтернету та меседжерів є значним «проривом» в історії людства, який значно розширив можливості та сприяв до інтеграції. Дані соціологічних досліджень свідчать, що саме за допомогою інтернету та соціальних мереж поширюється значна частина інформації і саме такий спосіб обміну та отримання інформації на сьогодні практично витіснив живе спілкування. Наразі теорія соціальних мереж знаходиться у активній фазі дослідження, однак зовсім не зачіпаються її цивілістичні аспекти. Цим і зумовлена необхідність визначення правової природи соціальних мереж у системі соціальних, правових та комунікаційних зв'язків.

Метою статті є дослідження теоретичних цивільно-правових аспектів, пов'язаних із правовим регулюванням відносин, що виникають в онлайн-соціальних мережах.

Результати дослідження. Враховуючи багатозначність поняття «соціальні мережі», у процесі дослідження проблеми їхнього правового регулювання доцільно визначити методологічне підґрунтя дослідження. Автор розпочинає з визначення терміно-поняття «соціальна мережа», яке варто не ототожнювати з терміно-поняттям «соціальні медіа».

Термін «соціальні медіа» описує комплекс різних веб-технологій та мобільних технологій, що дозволяють трансформувати спілкування в інтерактивній розмові та використовується для

обміну фотографіями, аудіо- та відеоінформацією, досвідом тощо. Соціальна ж мережа забезпечує доступ людей до мережевих ресурсів для створення, редагування та доповнення вмісту, але цей вміст буде доступний, якщо він дотримується декількох стандартів. Ось деякі популярні соціальні медіа: соціальні мережі (Google+, Facebook, LinkedIn, Pinterest, Friendster, MySpace, Black Planet тощо), блоги (Twitter і так далі), Веб-сайти для обміну вмістом відео (YouTube, VBOX7, Flickr тощо), інтернет-форуми, вікі-програми, віртуальні соціальні сайти (Second Life) та віртуальні сайти для ігор (World of Warcraft) тощо [3]. Соціальні медіа змінили розуміння комунікації через інтернет і створили нові методи діалогу. Розширення соціальних медіа створило нові можливості для спеціалістів із маркетингу для прямого спілкування з мільйонами потенційних споживачів. Різні служби (електронна пошта, голос за IP, обмін музикою, банківська справа тощо) можуть бути інтегровані в соціальні медіа за допомогою платформ агрегації.

Для того, щоб дати повноцінне визначення онлайн соціальним мережам, необхідно враховувати різнобічні аспекти. Мережа сама по собі не може вважатися соціальною мережею. З точки зору соціології, соціальна мережа – це сукупність соціальних об'єктів і зосереджені на ній безліч відносин [4]. Інтернет же є всесвітньо пов'язаною комп'ютерною мережею, де об'єктом зв'язку може бути комп'ютер, який виконує виключно технічні функції і не є соціальним об'єктом. Інформатика визначає соціальну мережу як платформу, онлайн-сервіс або інтернет-сайт, який надає користувачам можливість обміну інформацією [5].

Наступним підходом до визначення соціальних мереж є їх розуміння як соціальної структури, утвореної індивідами або організаціями, яка відображає різні взаємодії та зв'язки між окремими людьми або групами людей, які встановлюються в процесі їхньої спільної практичної та духовної діяльності. Ця категорія є узагальнюючою і охоплює соціальні спільноти різного рівня, масштабу, з різним типом взаємозв'язків між їх учасниками [6].

Поняття соціальні мережі (*social network*) визначають як соціальні структури, що утворюються окремими особами або організаціями з метою обміну інформацією, спілкування, комунікації. Таким чином, стрімкий розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій створює таку ознаку диференціації суспільства, як ознака комунікативна. За допомогою комунікації суспільство може визначити себе, інформувати себе про власні інтелектуальні комунікації, піддавати інформацію сумніву, відхиляти її, нормувати комунікації як допустимі чи неприпустимі тощо [7, с. 56].

Незважаючи на швидке розповсюдження явища соціальної мережі та зростаючого використання мережевого аналізу в правових і соціальних науках, немає жодної наукової роботи, яка б дала глибоке концептуальне уявлення про правову природу онлайн соціальних мереж.

Отже, онлайн соціальна мережа – (англ. *a social networking site* скор. SNS) термін був введений у 1954 році Дж. Барнесом, що використовується для опису будь-якого веб-сайту, який дозволяє користувачам створювати загальнодоступні профілі всередині цього веб-сайту і спілкування з іншими користувачами одного і того ж веб-сайту, які мають доступ до свого профілю. Сайти соціальних мереж можуть бути використані для опису веб-сайтів на базі спільноти, форумів для обговорень в інтернеті, чатів та інших соціальних просторах.

Онлайн соціальні мережі дозволяють приватним особам легко, швидко та дешево створювати та поширювати вміст. Вони пропонують можливості для розваг, культурного та політичного обміну та для отримання доходу. Більше того, вони можуть сприяти політичній активізації та мобілізації населення. Зростаюча кількість людей отримує можливість брати участь у публічному дискурсі.

Крім того, існує специфіка розуміння понять «соціальна мережа», «служба соціальних мереж» та «онлайн соціальна мережа». Багато науковців дозволяють собі ототожнювати ці поняття, що не варто робити, на нашу думку. Так, сайти соціальних мереж варто розглядати як різновид соціальних медіа, тобто веб-служби, які дозволяють приватним особам створювати публічні чи напівпублічні профілі на обмеженому форумі, складати списки інших користувачів, з якими вони мають спільне з'єднання (пр. «друзі» на Facebook), а також мають можливість переглядати та переходити зі списку своїх з'єднань до списку інших користувачів в рамках веб-сайту [8].

Коли, під службою соціальної мережі (англ. *social networking service*) розуміється веб-сайт або інша служба у веб, яка дозволяє користувачам створювати публічну або напівпублічну анкету, складати список користувачів, з якими вони мають зв'язок та переглядати власний список зв'язків і списки інших користувачів. Природа та номенклатура зв'язків може різнитися залежно від системи [9, с. 4].

На відміну від служб соціальних мереж, в інтернет-спільнотах користувач не знаходиться в центрі системи; ставлення користувача до інших учасників спільноти знаходиться на другому плані. Основна увага інтернет-спільноти зосереджена на внеску користувача в досягнення спільних цілей, цінностей та спілкуванні.

У соціальних мережах користувач знаходиться в центрі системи та може належати до декількох груп водночас [10].

Разом із тим соціальна мережа більш широке поняття яке охоплює поняття і «соціальні мережі» і «сайти соціальних мереж». Так, автор зосереджує увагу на розумінні «соціальної мережі», тобто на соціальній структурі, утвореній індивідами або організаціями, що відображає розмаїті зв'язки між ними через різноманітні соціальні взаємовідносини, починаючи з випадкових знайомств і закінчуючи тісними родинними зв'язками [11]. Соціальна мережа складається з профілів (вузлів), які, як правило, є приватними особами або організаціями. Соціальна мережа являє собою зв'язки та потоки між людьми, групами, організаціями, комп'ютерами та іншими об'єктами обробки інформації/знаннями.

Вказані вище розбіжності роблять необхідним дослідження сутності соціальних мереж, аналіз правовідносин, що виникають у зазначеній сфері.

Обираючи концепцію для подальшого методологічного посилання в цій статті на те чи інше поняття, варто дотриматись позиції, що досліджуючи «онлайніві соціальні мережі», доцільно розрізняти їх як:

1) IT-середовище, в якому створено умови для спілкування за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;

2) систему соціальних зв'язків, які виникають між користувачами онлайнівих соціальних мереж;

3) організаційні форми/структури, організації, які надають послуги по забезпеченню користувачам спілкування в онлайніві соціальній мережі [17, с. 20].

Враховуючи, що перший підхід до розуміння поняття є технічним, а не юридичним, в подальшому предметом дослідження обрано цивільні відносини пов'язані з другим та третім підходом. При цьому, особливу увагу буде звернуто на питання правового регулювання відносин, що виникають у зв'язку з функціонуванням онлайнівих соціальних мереж – у середині такої мережі та зовні, але у зв'язку з нею [17, с. 21].

Варто звернути увагу на існування низки труднощів, щодо визначення характеру, типу та обсягу нормативного масиву, що стосується впорядкування відносин у соціальних мережах.

На сьогоднішній день в Україні не прийнято жодних конкретних правових норм щодо спілкування через онлайніві соціальні мережі. Тим не менш, використання соціальних мереж не відбувається в юридичному вакуумі.

IT-відносини в Україні регулюються низкою системоутворюючих нормативних актів: Конституцією України, законами України «Про інформацію», «Про основи національної безпеки», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про науково-технічну інформацію», «Про телебачення і радіомовлення», «Про Національну програму інформатизації», «Про концепцію національної програми інформатизації», «Про телекомунікації», «Про захист інформації в телекомунікаційних системах», «Про захист персональних даних», «Про авторське право і суміжні права», «Про державу таємницю» тощо, проте опосередковано стосуються регулювання правових відносин в соціальних мережах.

Згідно ст. 17 Конституції України до основних функцій держави віднесено функцію забезпечення інформаційної безпеки в Україні, що також є справою всього українського народу. Правова система гарантує сторонам, які беруть участь у спілкуванні (не тільки користувачам, а й також операторам платформ та постачальникам), найвищий рівень захисту від втручання влади. Конституція України та Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод гарантують безперешкодне спілкування (ст. ст. 21, 22, 23, 24, 28, 29, 31, 32, 34, 54 Конституції України та ст. 10 та 11 ЄКПЛ). Свободи, гарантовані цими основними правами, є абсолютними; вони не можуть бути обмежені урядом.

Інтенсивний розвиток і масове використання розглянутих мережевих ресурсів ускладнює зміст правового статусу осіб-учасників онлайн-спілкування, а правовий статус особистості, має основоположне значення в числі правових аспектів будь-якого суспільного явища, в тому числі соціальних мереж [12, с. 14–21]. Можна стверджувати, що виникнення і функціонування сучасних мережевих інтернет-ресурсів засноване на реалізації конституційних прав як невід'ємного складника правового статусу особи. До таких прав слід віднести право на об'єднання (в структурі соці-

альної мережі формуються спільноти і групи з приводу найрізноманітніших інтересів, однак створення таких об'єднань не повинно суперечити основам, встановленим Конституцією України); право на свободу думки і слова (одна з причин привабливості соціальних мереж для користувачів полягає в можливості висловлення власної думки, судження, оцінки щодо будь-якого питання); інформаційні права, пов'язані з поширенням, передачею, отриманням, використанням інформації.

Що стосується спілкування приватних осіб через соціальні медіа, то влада пов'язана двома зобов'язаннями: по-перше, вона не повинна порушувати основні права особи; по-друге, вона повинна захищати права приватних осіб від неправомірних обмежень з боку інших публічних або приватних осіб.

Тут варто погодитись з позицією В.О. Серьогіна, що у законодавстві необхідно створити нормативно-правовий акт, який би закріпив основні принципи щодо політики соціальних мереж, дотримання яких могли б вимагати користувачі, наприклад:

1) право на прийняття обґрунтованих рішень (кожен користувач має бути наділений правом на свій власний розсуд дозволяти або забороняти відслідковування свого профілю; користувачу варто надати право доступу до інформації, щодо відвідувачів його інтерфейсу, в тому числі й про посадові і службові особи органів публічної влади, веб-сайти, рекламодавців тощо; адміністрація соціальних мереж має сповіщати належним чином користувачів, щодо отримання персональної інформації з інтерфейсу третіми особами);

2) право на контроль (користувач має бути наділений правом повного контролю, щодо використання і розкриття персональних даних, а не соціальні мережі, за ними варто зберегти лише той обсяг можливостей використання даних, на який погодився користувач);

3) право на вихід (кожний користувач має бути наділений правом в будь-який час видалення персонального профілю в соціальних мережах з повним знищенням персональних даних із серверів соціальної мережі) [13, с. 826].

Дивлячись на глобальний і стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, онлайн-соціальних мереж законодавцю просто необхідно оновити, а в деяких питаннях створити нормативно-правову базу, що врегулює зазначене коло правових відносин.

З юридичної точки зору цікавим є питання стосовно основних ризиків, які можуть виникнути в онлайн-соціальних мережах:

1. Порушення прав на захист даних користувача:

1) оприлюднення користувачами особистих даних у соціальній мережі щодо себе чи інших користувачів без отримання на те згоди означає створення ризиків порушення суб'єктом захисту персональних даних;

2) після публікації дані передаються в мережу та загалом є загальнодоступними. Більше того, учасникам соціальної мережі чи іншим мережам дуже легко скопіювати дані, оскільки ці особисті дані просочуються на інші сервери та навіть індексуються загальними пошуковими системами (наприклад, через пошуковик google);

3) порушення принципового призначення даних (вторинне використання персональних даних є іншим прикладом порушення цього права). Так, великий відсоток керівників підприємств допускає використання даних із соціальних мереж щодо своїх потенційних співробітників для перевірки та/або отримання даних заявника на роботу.

4) так само є багато маркетингових фірм, які використовують дані, опубліковані в соціальних мережах, для проведення опитувань та статистики щодо різних товарів. У деяких випадках навіть ці компанії не мають нічого спільного з соціальними мережами однак відправляють анкети користувачам для збирання персональних даних з метою комерційного використання;

5) виникнення труднощів у здійсненні «права на скасування» використання даних (проблема користувачів, які скидають дані в соціальну мережу, полягає у відсутності захисту від обробки даних і звичайному «індексуванні» пошуковими системами, що ускладнює виконання функції права на скасування).

2. Шахрайство з ідентифікацією особи:

1) значна кількість інформації, що стосується користувача у соціальній мережі, становить ризик для його безпеки та конфіденційності, якщо ми враховуємо можливе використання даних сторонніми особами для незаконного присвоєння особистості (шляхом використання фото, персональних даних тощо).

3. Відсутність єдиного законодавства на міжнародному рівні:

1) відсутність міжнародних загальних для всіх норм права, щодо використання соціальної мережі, може лише негативно вплинути на захист прав користувачів.

Варто зазначити, що на європейському рівні діє Загальний регламент про захист даних Європейського Союзу (EU General Data Protection Regulation) від 27.04.2016 році [14], що гарантує права на захист даних на рівні Європейського Союзу, однак більшість постачальників послуг соціальних мереж (наприклад, Facebook), розташовані поза межами дії норм ЄС, і тому він не притримується норм вищезгаданого регламенту.

Тому необхідно створити глобально-застосовні норми права, здатні реагувати на загальні проблеми, які за своєю природою зазвичай створюють онлайнові соціальні мережі.

4. Порушення прав інтелектуальної власності:

1) поширення в соціальних мережах відсканованих творів образотворчого мистецтва, кіно- і фотозображень, музичних і літературних творів тощо [15] (тут виникають недозволені і такі, що неоднозначно тлумачаться згідно законодавства зарубіжних країн і України, питання використання фреймів, посилань, мета тегів тощо).

5. Правовідносини, що визначають специфічність регулювання соціальних мереж, питання інформаційної безпеки, що включають в себе криптографію, шифрування (ці аспекти потребують детальної регламентації в законодавстві України), забезпечення безпечного доступу до даних, охорону інтересів приватного життя (privacy) тощо [16, с. 107].

Через різноманітність платформ, їх різні особливості та складність, а також їх постійний розвиток та зміни, чіткий поділ на категорії майже неможливий. Крім того, онлайнові соціальні мережі уникають простої класифікації, оскільки вони не є чистим розвитком традиційних засобів масової інформації, а також не є засобом комунікації виключно для індивідуального спілкування. У дослідженнях онлайнові соціальні мережі класифікують за такими критеріями:

1) залежно від функціонального призначення поділяються на змістоорієнтовані соціальні мережі (ті, що управляють інформацією та знаннями: створення, виявлення, отримання, управління та обмін думками, знаннями та інформацією, напр. вікі, соціальні закладки, теги, RSS, блогосфери або сайти з особливими інтересами) та розважальні соціальні мережі (створені для обміну вмістом з метою розваги у віртуальному (ігровому) світі, напр. YouTube, певні інтерактивні онлайн-ігри тощо).

2) залежно від цільового спрямування поділяються на ті, що орієнтовані на відносини (підтримка існуючих та встановлення нових відносин (наприклад, на контактних платформах), зв'язування людей з подібними інтересами та обмін інформацією, напр. сайти з особливим інтересом, такі як Myspace для музикантів) та на ті, що направлені на управління ідентичністю та репутацією (представлення аспектів власної особистості, наприклад в особистих блогах, подкастах, наприклад Facebook, Instagram, Twitter та інші).

Висновки. На сучасному етапі правове забезпечення онлайнових соціальних мереж знаходиться на стадії формування. Законодавцю просто необхідно оновити, а в деяких питаннях створити нормативно-правову базу, що врегулює виникаючі у онлайнових соціальних мережах відносини. Автор вважає за необхідне у зв'язку з цим активізувати наукові дослідження у цій сфері з залученням зусиль як правників, так і фахівців у інших галузях науки.

Список використаних джерел:

1. Шмідт Е. Коен Дж. Новий цифровий світ / Пер. з англ. Ганна Ленів. Л. : Літопис, 2015. С. 91.
2. Слесарев Ю.В., Лосяков А.В. Проблемы правового регулирования размещения информации в социальных сетях // Балтийский гуманитарный журнал. 2016. Т.5. № 2(15). С. 238. С. 238–240.
3. Kaplan A.M., Haenlein M. Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media. Business Horizons 1 (vol. 53), 2010. P. 61.
4. Ушкин С.Г. Социология социальных сетей: ретроспективный анализ // Социологический журнал. № 1. 2013.
5. Социальные сети и виртуальные сетевые сообщества / отв. ред. Верченков Л.Н., Ефременко Д.В., Тищенко В.И. М. : ИНИОН РАН, 2013.
6. Соціальна мережа. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_мережа.
7. Андреев Д. Засоби масової інформації як механізм інтелектуальної комунікації в процесі розвитку інформаційного суспільства // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 5. С. 56.
8. A precise definition, including the difference between 'social network sites' and 'social networking sites', has been elaborated in Danah M. Boyd & Nicole B. Ellison, Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship, 13 J. Computer-Mediated Communication 210, 211 (2008).

9. Харитонов Є.О., Некіт К.Г. Соціальні мережі у системі правових зв'язків // Актуальні проблеми цивілістики у цифрову добу: онлайніві соціальні мережі : монографія / за ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової; укл. Б.В. Фасій ; НУ ОЮА. Одеса : Юридична література, 2018. С. 4.
10. Соціальна мережа (Інтернет). – URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_мережа_\(Інтернет\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_мережа_(Інтернет)).
11. Соціальна мережа. – URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_мережа.
12. Перчаткіна С.А., Черемисинова М.Е., Цирин А.М., Цирин М.А., Цомартова Ф.А. Соціальні интернет сети: правові аспекти // Журнал російського права. № 5. Москва : Юридическое издательство «Норма», 2012. С. 14–24.
13. Серьогін В.О. Соціальні мережі як загроза прайвесі // Форум права. 2011. № 2. С. 826.
14. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). – Режим доступу: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5419-2016-INIT/en/pdf>.
15. P.A. de L. Granda, N.S. Mouriz, S.C.-M. Ruiloba Legal problems of social networks. // J&A Garrigues P. 1-4. URL: http://www.datenschutz-berlin.de/attachments/461/WP_social_network_services.pdf?1208438491.
16. Карпець А.Ю. Правові проблеми регулювання соціальних мереж в Україні // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. № Вип. 107. Ч. 2. С. 107.
17. Харитонов Є.О. Концептуальні питання правового регулювання відносин у онлайніві соціальних мережах // Актуальні проблеми цивілістики у цифрову добу: онлайніві соціальні мережі : монографія / за ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової; укл. Б.В. Фасій ; НУ ОЮА. Одеса : Юридична література, 2018. С. 20.

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-1.18>

ШАБАНОВА С.О.

ЗУСТРІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НОВЕЛА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті досліджуються загальні положення про зустрічне забезпечення як новели цивільного процесу в Україні. Здійснюється аналіз норм чинного цивільного процесуального законодавства щодо особливостей та порядку здійснення цього інституту в механізмі цивільного процесуального судочинства. Визначаються шляхи вдосконалення та роль зустрічного забезпечення в цивільному процесі.

Наголошено, що за загальним правилом цивільного права відповідальність настає за протиправні діяння суб'єкта. Необхідно зазначити, що збитки, завдані відповідачу заходами із забезпечення позову, можуть виникнути із правомірних дій позивача і суду. Обов'язковою підставою відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову, є скасування заходів забезпечення позову, набрання законної сили ухвалою про закриття провадження у справі або залишення заяви без розгляду, набрання законної сили рішенням суду про відмову в задоволенні позову.

На основі аналізу підстав ухвалення відповідних судових рішень можна встановити, що вони не завжди є незаконними, а позивач може не усвідомлювати незаконності своїх дій, пов'язаних із пред'явленням позову та заходами забезпечення позову. Визначено, що найпоширенішою підставою відповідальності заявника є те, що збитки, заподіяні заходами забезпечення позову, можуть бути стягнуті лише в тому випадку, якщо вони виникли в той період часу, коли діяли заходи забезпечення позову, вжиті за клопотанням позивача. Якщо ж ці збитки викликані обставинами, що сталися раніше або пізніше за цей період часу, то вони стягненню не підлягають.

© ШАБАНОВА С.О. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного процесу (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого)